

Sygn. akt IV CZ 14/17

POSTANOWIENIE

Dnia 30 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa Zakładów Urządzeń [...]przeciwko W. C.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 maja 2017 r.,
zażalenia pozwanego
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 16 września 2016 r., sygn. akt V ACa .../16,

**uchyla zaskarżone postanowienie i pozostawia Sądowi
Apelacyjnemu w [...] rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego przed Sądem Najwyższym w
orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny w [...] uchylił na podstawie art. 379 pkt 3 w zw. z 386 § 3 k.p.c. wyrok Sądu Okręgowego w T. utrzymujący w mocy nakaz zapłaty kwoty 82 250,10 zł, zniósł postępowanie w sprawie w zakresie czynności podjętych przez ten Sąd od dnia 24 sierpnia 2015 r. i odrzucił zarzuty pozwanego od nakazu zapłaty.

Wskazał, że nakaz zapłaty, od którego nie wniesiono zarzutów w terminie, ma skutki prawomocnego wyroku a postępowanie toczące się na skutek spóźnionych zarzutów dotknięte jest nieważnością. Sąd drugiej instancji przychylił się do poglądów wyrażonych w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 1967 r., II CR 248/67 (OSNC 1968 r., nr 2, poz. 27) i z dnia 23 marca 2007 r., V CZ 16/07 (nie publ.), zgodnie z którymi w postępowaniu apelacyjnym sąd uwzględnia tę nieważność z urzędu i po uchyleniu zaskarżonego wyroku zarzuty odrzuca, jak również bada prawidłowość przywrócenia terminu do wniesienia zarzutów, mimo że postanowienie w tym przedmiocie jest niezaskarżalne.

Sąd drugiej instancji ocenił doręczenie dwukrotnie awizowanej przesyłki zawierającej odpis nakazu pod niekwestionowanym adresem powoda jako spełniające wymagania art. 139 § 1 k.p.c. oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu doręczania pism sądowych i skuteczne z dniem 7 lipca 2015 r. Z uwagi na wniesienie przez pozwanego zarzutów w dniu 22 lipca 2015 r. z uchybieniem czternastodniowemu terminowi określone w art. 491 § 1 k.p.c., nakaz zapłaty uprawomocnił się z dniem 8 lipca 2015 r. Za błędny uznał Sąd pogląd pozwanego, że początek biegu terminu do wniesienia zarzutów należy liczyć od dnia 8 lipca 2015 r. a za nieuprawdopodobnione twierdzenie, iż nie otrzymał zawiadomienia o nadejściu przesyłki i pozostawieniu jej w placówce doręczyciela. Wyjaśnił, że doręczenia, przewidziane w art. 138 i 139 § 1 k.p.c. oparte są na wzruszalnym domniemaniu prawidłowego doręczenia, a jego obalenie wymaga od strony inicjatywy dowodowej, której pozwany nie sprostął.

W zażaleniu na to postanowienie pozwany zarzucił naruszenie art. 384 k.p.c., art. 169 § 2 w zw. z 233 § 1 k.p.c. oraz art. 379 pkt 3 w zw. z 386 § 3 k.p.c. i wniósł

o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 384 k.p.c. wyjaśnić trzeba, że zakaz *reformationis in peius* stanowi dla strony wnoszącej środek zaskarżenia gwarancję, iż w wyniku rozpoznania tego środka nie zapadnie rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji mniej korzystne od rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji, a jego granicami są objęte te wszystkie przypadki, w których sąd orzeka co do istoty sprawy. Zakaz orzekania na niekorzyść strony wnoszącej apelację, jeżeli druga strona apelacji nie wniosła, nie obejmuje jednak takiej sytuacji procesowej, w której sąd drugiej instancji nie orzeka co do *meritum*, lecz wydaje orzeczenie o charakterze formalnym - uchyla wyrok sądu pierwszej instancji i odrzuca pozew lub wniosek, umarza postępowanie apelacyjne albo odrzuca zarzuty od nakazu zapłaty. Zgodnie z utrwalonym poglądem doktryny i judykatury brak podstaw do przyjęcia zmiany orzeczenia na niekorzyść strony i związania tym zakazem sądu drugiej instancji, gdy zastąpi niekorzystne orzeczenie o charakterze procesowym innym niekorzystnym orzeczeniem procesowym albo gdy zamiast niekorzystnego orzeczenia merytorycznego wyda niekorzystne orzeczenie procesowe. Wskazywane przez skarżącego pogorszenie jego sytuacji procesowej wskutek nierozpoznania zarzutów podniesionych w apelacji i utrata możliwości wniesienia skargi kasacyjnej nie stanowi rozstrzygnięcia na jego niekorzyść w rozumieniu art. 384 k.p.c.; w każdym bowiem przypadku wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia niekorzystnego procesowo dla apelującego, czy to wskutek odrzucenia apelacji czy odrzucenia pozwu, zarzutów lub umorzenia postępowania, taki skutek następuje (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1997 r., I PKN 19/97, OSNP 1007 r., nr 23, poz. 466). Zakaz uchylenia lub zmiany wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację nie obejmuje rozstrzygnięcia, którego przedmiotem jest uchylenie wyroku utrzymującego nakaz zapłaty w mocy i odrzucenie zarzutów wniesionych z uchybieniem terminowi określonymu w art. 491 § 1 k.p.c.

Co do zasady, jeżeli strona powołuje się na nieprawidłowość w doręczeniu pisma sądowego, od którego rozpoczyna się bieg terminu do dokonania

czynności procesowej, to wniosek o przywrócenie terminu do jej wniesienia nie przysługuje. Strona powinna dokonać tej czynności i wykazać, że bieg terminu do jej dokonania się nie rozpoczął. W razie wydania postanowienia przez sąd pierwszej instancji lub przez sąd drugiej instancji w przedmiocie odrzucenia zarzutów od nakazu zapłaty jako spóźnionych stronie przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji lub do Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 listopada 2014 r., II CSK 297/14 (OSNC 2015 r., nr 12, poz. 142)). Skoro jednak wniosek pozwanego o przywrócenie terminu do wniesienia zarzutów został rozpoznany pozytywnie przez Sąd pierwszej instancji i poddany weryfikacji przez Sąd Apelacyjny, rozstrzygnięcie w tym przedmiocie może być przedmiotem oceny Sądu Najwyższego na podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c., bo jest to sytuacja procesowa w skutkach tożsama z wydaniem przez sąd drugiej instancji postanowienia w przedmiocie przywrócenia terminu. Co do zasady warunkiem kontroli niezaskarżalnego zażaleniem postanowienia jest zamieszczenie w środku zaskarżenia stosownego wniosku, trzeba jednak uznać, że wobec skierowania zarzutu i argumentacji w znacznej części przeciwko rozstrzygnięciu w zakresie wniosku o przywrócenie terminu, zażalenie zawiera *implicite* wniosek o dokonanie kontroli w tym zakresie.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego podstawa do weryfikacji przez sąd drugiej instancji oceny zasadności przywrócenia przez sąd pierwszej instancji terminu do dokonania czynności procesowej zachodzi wtedy, gdy istnieje ku temu pewna i jednoznaczna podstawa, a więc gdy z okoliczności sprawy wynika jednoznacznie, że strona nie uprawdopodobniła braku swej winy w dochowaniu terminu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 2012 r., II CZ 146/12, nie publ., z dnia 19 czerwca 2013 r., nie publ., z dnia 18 grudnia 2013 r., I CZ 92/13, nie publ., z dnia 14 października 2016 r., I CZ 61/16, nie publ.). W razie istnienia wątpliwości co do istnienia przyczyn uchybienia terminowi wskazanych przez stronę, a ocenionych przez sąd pierwszej instancji jako uzasadniających przywrócenie terminu, odmienny pogląd sądu drugiej instancji nie powinien prowadzić do negatywnego dla tej strony rozstrzygnięcia. Słusznie podnosi Sąd Apelacyjny, że wobec prawidłowych adnotacji doręczyciela na zwrotnym poświadczeniu odbioru, na stronie spoczywa obowiązek

uprawdopodobnienia, że nie otrzymała zawiadomienia o przesyłce. Mieć trzeba jednak na uwadze, że fakt ten jest trudny do wykazania, a uprawdopodobnienie polega również na powołaniu innych okoliczności, które mogą na to wskazywać. Należy do nich zarówno złożenie zawiadomienia komornika z dnia 8 lipca 2015 r. o wszczęciu postępowania celem dokonania zabezpieczenia, jak i pełnomocnictwo złożone do akt przez pełnomocnika pozwanego w dniu 22 lipca 2015 r., co zważywszy na miejsce zamieszkania pozwanego (G.) i miejsce położenia siedziby Sądu (T.) może świadczyć o szybkiej reakcji na wiadomość o nakazie zapłaty. Nie można zatem wykluczyć zaistnienia przyczyn wskazanych przez pozwanego, a wątpliwość ta nie powinna prowadzić do podważenia prawidłowości postanowienia Sądu pierwszej instancji w ramach szczególnego uprawnienia Sądu odwoławczego.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., o kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygając na podstawie art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c.

kc

jw